

KLASIKAPLUS.CZ

1. Smetanův Dalibor v Ostravě v očekávání Roku české hudby 2024

24.06.2023 klasikaplus.cz - Karla Hofmannová

Odkaz na originál

Klíčová slova: ostravské (3); opery (2); opeře; operou; Ostravě

"Dalibor není nic jiného, než plakátová hra. Velký marketingový baner, který prezentuje chrabrost české povahy, smysl pro hrdinskou čest a nezdolnou sílu přátelství až za hrob."

"Z provaziště spouštěné silné stříbrné trubky jsou elegantní a evokují mříže vězení, které se 'Kým to kouzlem' rozsvítí spolu s tyčkou, kterou má Dalibor v ruce jako pilku. Asi laser..."

"Orchestr hrál pod vedením dirigenta Roberta Jindry po celou dobu velmi silně a bez velkých dynamických změn. Ve výrazu se bohužel v návalu hrdinské euforie vytratila smetanovská vroucnost a melodičnost, kterou zcela přemohl silový a heroický charakter."

Dalibor je snad nejdiskutovanější **operou** Bedřicha Smetany. V **Ostravě** měla premiéru již čtrnáctá podoba díla. Těšila se velkému zájmu i ohlasu publika. Je to poslední střípek do mozaiky cyklu Smetanových oper, které jsou připraveny v repertoáru divadla k Roku české hudby 2024. Režisérem byl Martin Otava, který přenesl již realizovanou podobu inscenace z Plzně, dirigentem představení byl Robert Jindra. V titulní roli vystoupil Luciano Mastro a Miladou mu byla Jolana Fogašová.

Premiéra v Divadle A. Dvořáka se konala ve čtvrtek 22. června a byla dlouho očekávanou kulturní událostí. Smetanovský odkaz má každé operní české divadlo ve velké úctě. Dalibor je českou operní ikonou, přesto je to titul, který se od počátku své jevištní existence stal předmětem ostrých diskusí a kontroverzních názorů hudebních i divadelních odborníků.

Není úkolem této reflexe se zaplétat do těchto úvah o poslání a místě Dalibora v kontextu vývoje české a evropské hudby, ani se zabývat sdělností libreta a jeho archaického jazyka. Berme Dalibora takového, jaký je, a takového, jak ho předkládají současní inscenátoři v **ostravské opeře**. Jde o koprodukcii s operou v Plzni, kde se na realizaci podíleli jak režisér Martin Otava, tak scénograf Daniel Dvořák.

I v Ostravě se režie ujal Martin Otava, který Dalibora doslovně přenesl do Ostravy, samozřejmě s jinými protagonisty. Scéna Daniela Dvořáka je náznavá a jednoduchá, otáčející se centrální kubus ve tvaru vysokého stolu je stabilní a proměňuje svoji funkčnost jednoduchými dostavbami na točně, před zraky diváků.

Nejprve zaujme v jeho středu velký lev s obrovským W, a chvíli trvá, než začne působit i jako královský trůn. Schody jsou mobilní a čtyři zakuklení stavěči s nimi pohybují po scéně, ne vždy bez hlasitých efektů. Z provaziště spouštěné silné stříbrné trubky jsou elegantní a evokují mříže vězení, které se "Kým to kouzlem" rozsvítí spolu s tyčkou, kterou má Dalibor v ruce jako pilku. Asi laser...

Stejně přízračně působí i moderní svítící stolek se dvěma rozsvícenými sedačkami v popředí; bez viditelné funkčnosti a ještě podivnější bylo skleněné torzo houslí. Další proměny scény spočívaly v decentní změně barev, navozující emoce. Do této střídme moderní scény nastupují postavy v pseudogotických kostýmech. Nejvíc si užil představitel Dalibora ve vedrech před premiérou, když musel zpívat upnutý do stylizovaného brnění, ale ani ostatní protagonisté v rolích krále, šlechty a soudců na tom nebyli lépe. Ani ostrý protiklad moderní scény s historicky laděnými kostýmy Dany Haklové nezahnal z hlavy diváka starý pojem "rytírna".

Režisér na této scéně neměl příliš možností, jak naložit s početnými davovými scénami. Nejvíc se povedly výstupy sboru, který byl naaranžován na scéně kompaktně a nehybně, což pomohlo ke skvělému sezpívání pod vedením Jurije Galatenka; tyto živé obrazy působily rovněž velmi dobře stylově výtvarně. I ostatní práce s herci konvenovala stylu opery. Dalibor není nic jiného než plakátová hra. Velký marketingový baner, který prezentuje chrabrost české povahy, smysl pro hrdinskou čest a nezdolnou sílu přátelství až za hrob. I když jsou dnes rysy české povahy podstatně jiné a prezentace přátelství Dalibora ke Zdeňkovi dostává v dnešních konotacích úplně jinou příchuť, jde stále jen o jednotlivé obrazy, které hlásají etické postuláty. Režisér neměl v podstatě jinou možnost, než se tomuto schématu podřít, i když snahu o vzájemné vztahy protagonistů nelze režii upřít.

Jinou pozici měl ale dirigent Robert Jindra, který se díky této inscenaci po letech vrátil do **ostravské opery**. Ten se plakátovému a silovému pojetí vyhnout mohl, přesto se jím dal strhnout až euforicky. Již předehra hřímala fortissimem a následný sbor "Dnes ortel bude svolán" dal dynamickou latku celému večeru. Stejně jako výstup Jitky, jejíž představitelka Veronika Rovná je nositelkou objemného a dráždivě tmavě zbarveného sopránu; nemusela ho nijak dynamicky krotit, což si ovšem vybralo daň v podobě nepříjemného tremola. Snad i proto nebyl efekt nástupu krále Vladislava tak silný, neboť slovenský barytonista Marián Lukáč je sice nositelem krásně znějícího barytonu – což předvedl zejména v árii "Krásný to cíl.." ve třetím dějství, kdy citlivě pracoval s dynamikou a publikum ho za to vděčně odměnilo potleskem na otevřené scéně – ale silou hlasu se Jitce nevyrovnal.

Zato Milada v podání slovenské sopranistky Jolany Fogašové přinesla opět burácející a barevně plný hlas, jen ve spodní poloze ho v rezonanci neudržela. "Můj duch se děsí, nadra má se dmou..." zahájila prezentaci postavy, která opět držela jednu dynamickou linii, na úkor smetanovské vroucnosti. Měla však příležitost ji změnit v převleku v postavě pážete, což se jí podařilo. V žaláři byl jejím partnerem slovenský basista Peter Mikuláš, který sázel vedle sebe zvukové tóny, ale chyběla mu kantilénová melodika. Největší obětí plakátového charakteru opery se stal představitel Dalibora, Luciano Mastro, který paradoxně dal roli poctivě maximum sil i výrazu. Po dvaceti letech života se v Ostravě naturalizoval a jeho česká výslovnost je obdivuhodná, italský charakter jeho hrdinného tenoru byl ale nepřeslechnutelný. Charakter Dalibora je rovněž hrdinný tenor a Smetana jeho part obdařil nejen silovými a vysoko položenými pasážemi, ale je tam i několik výšek, které tenorista bral s krajním vypětím. Obdivuhodné a vpravdě hrdinské bylo, že i když to byly slyšitelně tóny mezní, přesto byly plnohodnotné a nijak jim neuhnul do falzetu. Postava Dalibora však nemá vývoj,

přestože se to v textu nabízí. Změna jeho cíle lásky – ze Zdeňka na Miladu – se nijak nepromítá do jeho charakteru. Je stále stejně "hrdinský", tedy rigidní v projevu citů, které má možnost proměnit jen v závěru, ale raději se vrhá do boje. A "..čeká mne Zdeněk s Miladou!" je opět hrdinské provolání, až do sebezničení. Pro herce je tato postava jednotvárná, dokonce ani toužebné volání Zdeňka v žaláři nepřináší zjemnění projevu.

V dalších rolích se představili sympaticky jako Budivoj, velitel stráže, barytonista František Zahradníček s příjemně znějícím hlasem a tenorista Ondřej Koplík v úloze Vítka, se spolehlivým, dobře znělým hlasem a příjemným hereckým projevem.

Orchestr hrál pod vedením dirigenta Roberta Jindry po celou dobu velmi kvalitně, ovšem silně a bez velkých dynamických změn. Ve výrazu se proto bohužel v návalu hrdinské euforie vytratila smetanovská vroucnost a melodičnost, kterou zcela přemohl silový a heroický charakter. Něžnou linku přinesla jen krásná houslová sóla v podání koncertního mistra Jana Šotoly a Lucie Staňkové a jediné niterné vystoupení Jitky v pianu v závěru opery po Miladině smrti " Hle, ta rajská Vesny růže....". Orchester tak podtrhl jen rigidní charakter Daliborovy postavy a celkové vyznění opery bylo nejspíš takové, jak to v době národního obrození jeho tvůrci zamýšleli. Pro dnešního diváka je inscenace především vzhledem do rytířských historických oper. Ale i to má svoji hodnotu v kontextu smetanovského výročí a v přehledu a ve srovnání jeho inscenací, který má tímto soubor **ostravské opery** komplexně připravený pro rok 2024, Rok české hudby.

[« zpět na začátek](#)

Smetanův Dalibor v Ostravě v očekávání Roku české hudby 2024

Autorka: [Karla Hofmannová](#)

<https://www.klasikaplus.cz/reflexe-2/item/9882-smetanuv-dalibor-v-ostrove-v-ocakavani-roku-ceske-hudby-2024>

„Dalibor není nic jiného, než plakátová hra. Velký marketingový baner, který prezentuje chrabrost české povahy, smysl pro hrdinskou čest a nezdolnou sílu přátelství až za hrob.“

„Z provaziště spouštěné silné stříbrné trubky jsou elegantní a evokují mříže vězení, které se 'Kým to kouzlem' rozsvítí spolu s tyčkou, kterou má Dalibor v ruce jako pilku. Asi laser...“

„Orchestr hrál pod vedením dirigenta Roberta Jindry po celou dobu velmi silně a bez velkých dynamických změn. Ve výrazu se bohužel v návalu hrdinské euforie vytratila smetanovská vroucnost a melodičnost, kterou zcela přemohl silový a heroický charakter.“

Dalibor je snad nejdiskutovanější operou Bedřicha Smetany. V Ostravě měla premiéru již čtrnáctá podoba díla. Těšila se velkému zájmu i ohlasu publika. Je to poslední střípek do mozaiky cyklu Smetanových oper, které jsou připraveny v repertoáru divadla k Roku české hudby 2024. Režisérem byl Martin Otava, který přenesl již realizovanou podobu inscenace z Plzně, dirigentem představení byl Robert Jindra. V titulní roli vystoupil Luciano Mastro a Miladou mu byla Jolana Fogašová.

Premiéra v Divadle A. Dvořáka se konala ve čtvrtek 22. června a byla dlouho očekávanou kulturní událostí. Smetanovský odkaz má každé operní české divadlo ve velké úctě. *Dalibor* je českou operní ikonou, přesto je to titul, který se od počátku své jevištní existence stal předmětem ostrých diskusí a kontroverzních názorů hudebních i divadelních odborníků.

Není úkolem této reflexe se zaplézat do těchto úvah o poslání a místě *Dalibora* v kontextu vývoje české a evropské hudby, ani se zabývat sdělností libreta a jeho archaického jazyka. Berme *Dalibora* takového, jaký je, a takového, jak ho předkládají současní inscenátoři v ostravské opeře. Jde o koprodukcí s operou v Plzni, kde se na realizaci podíleli jak režisér **Martin Otava**, tak scénograf **Daniel Dvořák**.

I v Ostravě se režie ujal Martin Otava, který *Dalibora* doslovně přenesl do Ostravy, samozřejmě s jinými protagonisty. Scéna Daniela Dvořáka je náznaková a jednoduchá, otáčející se centrální kubus ve tvaru vysokého stolu je stabilní a proměňuje svoji funkčnost jednoduchými dostavbami na točně, před zraky diváků.

Nejprve zaujme v jeho středu velký lev s obrovským W, a chvíli trvá, než začne působit i jako královský trůn. Schody jsou mobilní a čtyři zakuklení stavěči s nimi pohybují po scéně, ne vždy bez hlasitých efektů. Z provaziště spouštěné silné stříbrné trubky jsou elegantní a evokují mřížové vězení, které se “Kým to kouzlem” rozsvítí spolu s tyčkou, kterou má Dalibor v rukou jako pilku. Asi laser... Stejně přízračně působí i moderní svítící stůl se dvěma rozsvícenými sedačkami v popředí; bez viditelné funkčnosti a ještě podivnější bylo skleněné torzo houslí. Další proměny scény spočívaly v decentní změně barev, navozující emoce. Do této střídavě moderní scény nastupují postavy v pseudogotických kostýmech. Nejvíc si užil představitel Dalibora ve vedrech před premiérou, když musel zpívat upnutý do stylizovaného brnění, ale ani ostatní protagonisté v rolích krále, šlechty a soudců na tom nebyli lépe. Ani ostrý protiklad moderní scény s historicky laděnými kostýmy **Dany Haklové** nezahaly z hlavy diváka starý pojem “rytírna”.

Režisér na této scéně neměl příliš možností, jak naložit s početnými davovými scénami. Nejvíc se povedly výstupy sboru, který byl naaranžován na scéně kompaktně a nehybně, což pomohlo ke skvělému sezpívání pod vedením **Jurije Galatenka**; tyto živé obrazy působily rovněž velmi dobře stylově výtvarně. I ostatní práce s herci konvenovala stylu opery. Dalibor není nic jiného než plakátová hra. Velký marketingový baner, který prezentuje chrabrost české povahy, smysl pro hrdinskou čest a nezdolnou sílu přátelství až za hrob. I když jsou dnes rysy české povahy podstatně jiné a prezentace přátelství Dalibora ke Zdeňkovi dostává v dnešních konotacích úplně jinou příchuť, jde stále jen o jednotlivé obrazy, které hlásají etické postuláty. Režisér neměl v podstatě jinou možnost, než se tomuto schématu podřídít, i když snahu o vzájemné vztahy protagonistů nelze režii upřít.

Jinou pozici měl ale dirigent **Robert Jindra**, který se díky této inscenaci po letech vrátil do ostravské opery. Ten se plakátovému a silovému pojetí vyhnout mohl, přesto se jím dal strhnout až euforicky. Již předehra hřímala fortissimy a následný sbor “*Dnes ortel bude provolán*” dal dynamickou laťku celému večeru. Stejně jako výstup Jitky, jejíž představitelka **Veronika Rovná** je nositelkou objemného a dráždivě tmavě zabarveného sopránu; nemusela ho nijak dynamicky krotit, což si ovšem vybralo daň v podobě nepříjemného tremola. Snad i proto nebyl efekt nástupu krále Vladislava tak silný, neboť slovenský barytonista **Marián Lukáč** je sice nositelem krásně znějícího barytonu – což předvedl zejména v árii “*Krásný to cíl..*” ve třetím dějství, kdy citlivě pracoval s dynamikou a publikum ho za to vděčně odměnilo potleskem na otevřené scéně – ale silou hlasu se Jitce nevyrovnal.

Zato Milada v podání slovenské sopranistky **Jolany Fogašové** přinesla opět burácející a barevně plný hlas, jen ve spodní poloze ho v rezonanci neudržela. “*Můj duch se děsí, ňadra má se dmou...*” zahájila prezentaci postavy, která opět držela jednu dynamickou linii, na úkor smetanovské vroucnosti. Měla však příležitost ji změnit v převleku v postavě pážete, což se jí podařilo. V žaláři byl jejím partnerem slovenský basista **Peter Mikuláš**, který sázel vedle sebe zvучné tóny, ale chyběla mu kantilénová melodika. Největší obětí plakátového charakteru opery se stal představitel Dalibora, **Luciano Mastro**, který paradoxně dal roli poctivě maximum sil i výrazu.

Po dvaceti letech života se v Ostravě naturalizoval a jeho česká výslovnost je obdivuhodná, italský charakter jeho hrdinného tenoru byl ale nepřeslechnutelný. Charakter Dalibora je rovněž hrdinný tenor a Smetana jeho part obdařil nejen silovými a vysoko položenými pasážemi, ale je tam i několik výšek, které tenorista bral s krajním vypětím. Obdivuhodné a vpravdě hrdinské bylo, že i když to byly slyšitelně tóny mezní, přesto byly plnohodnotné a nijak jim neuhnul do falzetu. Postava Dalibora však nemá vývoj, přestože se to v textu nabízí. Změna jeho cíle lásky – ze Zdeňka na Miladu – se nijak nepromítá do jeho charakteru. Je stále stejně “hrdinský”, tedy rigidní v projevu citů, které má možnost proměnit jen v závěru, ale raději se vrhá do boje. A “*..čeká mne Zdeněk s Miladou !*” je opět hrdinské provolání, až do sebezničení. Pro herce je tato postava jednotvárná, dokonce ani toužebné volání Zdeňka v žaláři nepřináší zjemnění projevu.

V dalších rolích se představili sympaticky jako Budivoj, velitel stráže, barytonista **František Zahradníček** s příjemně znějícím hlasem a tenorista **Ondřej Koplík** v úloze Vítka, se spolehlivým, dobře znělým hlasem a příjemným hereckým projevem.

Orchestr hrál pod vedením dirigenta Roberta Jindry po celou dobu velmi kvalitně, ovšem silně a bez velkých dynamických změn. Ve výrazu se proto bohužel v návalu hrdinské euforie vytratila smetanovská vroucnost a melodičnost, kterou zcela přemohl silový a heroický charakter. Něžnou linku přinesla jen krásná houslová sóla v podání koncertního mistra **Jana Šotoly** a **Lucie Staňkové** a jediné niterné vystoupení Jitky v pianu v závěru opery po Miladině smrti “*Hle, ta rajská Vesny růže...*”. Orchestr tak podtrhl jen rigidní charakter Daliborovy postavy a celkové vyznění opery bylo nejspíš takové, jak to v době národního obrození jeho tvůrci zamýšleli. Pro dnešního diváka je inscenace především vzhledem do rytířských historických oper. Ale i to má svoji hodnotu v kontextu smetanovského výročí a v přehledu a ve srovnání jeho inscenací, který má tímto soubor ostravské opery komplexně připravený pro rok 2024, Rok české hudby.

Foto: Národní divadlo moravskoslezské / Martin Popelář